

ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ІНСТИТУТАМИ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРИКЛАДІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

к.ю.н., доцент Грудницький В.М.
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Належний рівень комунікації між органами державної влади та інститутами громадянського суспільства є важливою запорукою сталого економічного зростання будь-якої демократичної розвиненої країни. Проголошення Україною курсу на євроінтеграцію, вступ до Європейського Союзу, передбачає втілення в практику європейських стандартів у всіх сферах функціонування як державних інститутів, так і інститутів громадянського суспільства. При цьому, важливе значення має не декларативний характер, а саме реальне втілення цінностей демократичної, соціальної, правової держави.

Взаємодія між державними та громадянськими інститутами повинна вибудовуватися на принципах взаємної відповідальності, довіри тощо. Особливо актуальною ця тема постає у тяжкі, скрутні часи, часи глобальних потрясінь, як от воєнні події.

На долю України випали чергові тяжкі випробування, подолати які країна зможе лише у разі консолідації та спільних зусиль як представників владних структур, так і активних дій громадськості.

Фундаментальні потрясіння відбуваються у всіх сферах життєдіяльності українського суспільства, проходить переоцінка політичних, економічних, соціальних цінностей на різних рівнях – на загальнодержавному, локальному, навіть на рівні свідомості кожного окремого громадянина країни.

На державному рівні вживаються заходи не лише щодо збереження територіальної цілісності країни, а й впроваджуються міри з економічної підтримки населення. У свою чергу на рівні інститутів громадянського суспільства відбувається значна консолідація, а саме через самоорганізацію різних соціальних спільнот маємо можливість спостерігати активну діяльність з підтримки української армії, допомоги громадянам, які потрапили у скрутну життєву ситуацію.

Важливою складовою ефективності такої діяльності, взаємодії різних інститутів є високий рівень довіри, взаємна підтримка та недопущення панічних настроїв.

Для прикладу розглянемо ситуацію в економічній сфері, а саме у банківському секторі, де відсутність дієвої комунікації, інформаційного супроводу рішень органів державної влади може призвести до панічних настроїв, а відповідно і до вчинення дій, які можуть завдати значних збитків як самим громадянам, так і економіці в цілому.

У економічних відносинах діяльність банків відіграє важливу роль, адже, наприклад, банки позичають кошти у своїх клієнтів та спрямовують їх у прибуткові активи.

Фахівці у банківській сфері володіють даними про стан справ на ринках, залучають найкращих експертів, акумулюють інформацію про перспективи розвитку компаній у різних сферах економіки.

Свідченням важливості банківської діяльності можна також вважати результати присудження Нобелівської премії з економіки у 2022 році. Лауреатами такої премії стали американські економісти – Бен Бернанке, Дуглас Даймонд та Філіп Дибвіг, яких відзначили за дослідження банків і фінансових криз.

Нобелівські лауреати переконують, що саме падіння банків є ключовою проблемою під час рецесії. Крах банківської системи поглиблює кризу та розтягує її на довгі роки. Водночас її стабільність значно швидше повертає економіку до зростання.

Паніка є головним ворогом банківської системи, особливо в епоху, коли інформація миттєво поширюється через соціальні мережі.

Дуглас Даймонд та Філіп Дібвіг науково обґрунтували ситуацію, коли з'являються чутки про банкрутство банку, і люди масово забирають свої вклади.

У цей момент чутки перетворюються на самоздійснюване пророцтво. Панікери своїми діями провокують інших клієнтів банку забрати гроші, адже всі переконані, що банк ось-ось має впасти. Через вихід великої кількості клієнтів банк може втратити всі свої активи, навіть якщо чутки про його проблеми були вигадкою.

У подібних ситуаціях довіра до банківської системи знижується. Пройде тривалий час, щоб банки змогли відновити стабільний зв'язок з клієнтами та повернутися до прибуткових довгострокових проєктів.

Щоби паніка не була такою руйнівною, Даймонд та Дібвіг пропонують урядам під час майбутніх криз активніше страхувати депозити людей або в надзвичайних обставинах ставати кредитором останньої інстанції.

Саме існування механізму державного страхування зменшує ризик банкрутства банків, адже так вкладники стають менш схильними до паніки. Люди не забирають гроші після кожної негативної новини, бо держава готова покрити всі збитки [1].

Отже, важливість банківського сектору для нормального функціонування економічних відносин є очевидною. Панічні настрої в будь-якому випадку мають лише негативні наслідки.

Відносно ж банківського сектору України, то навіть за умов мирного часу його стабільне функціонування досить істотно позначалося на рівні розвитку економіки, а за умов воєнного часу тим більше.

Державне регулювання банківської діяльності повинне бути виваженим, з урахуванням умов воєнного часу. Економіка України зазнає колосальних збитків, падіння відбувається у всіх сферах, тому виникнення панічних настроїв є неприпустимим у нинішніх умовах. Але, аналізуючи дії, рішення, які приймають органи державної влади інколи виникає інформаційний вакуум, або відбувається перекручення реальних результатів, яких планують досягти в наслідок прийняття тих чи інших рішень.

Яскравим прикладом таких дій є ситуація у банківській сфері з Альфа-Банком, який асоціюється з російським бізнесом в Україні. Нагнітання в ЗМІ

інформації про те, що банк потрапить під санкції, а відповідно постраждають і клієнти цього банку, призводить до поширення панічних настроїв серед клієнтів цього банку. Неоднозначні рішення, висловлювання політиків лише посилюють підозри, що у банку немає перспективи і клієнти Альфа-Банку розуміють, що можуть втратити свої кошти.

Навіть прийняття так званого закону «про націоналізацію системних банків в умовах війни» не сприяє зменшенню панічних настроїв. І це очевидно, тому що більшість клієнтів не розуміються на тонкощах проведення політики Національним банком України, не мають достатніх знань у сфері нормативно-правового регулювання і тим більше мають негативний досвід в минулому. Громадяни розуміють, що провести таку ж операцію, як свого часу з ПриватБанком, держава, в умовах війни, немає достатнього ресурсу. Як наслідок клієнти намагаються як можна скоріше вивести свої заощадження з Альфа-Банку та взагалі відмовитися від його послуг, таким чином ставлячи системно важливий банк в скрутне становище.

На прикладі даної ситуації можна говорити про недостатню ефективність комунікації органів державної влади та інститутів громадянського суспільства. Адже держава через прийняття нового закону намагається врятувати ситуацію з Альфа-Банком, мінімізувати негативні наслідки як для клієнтів банку, так і для економіки країни в цілому.

Закон передбачає:

- замість обміну вкладів на акції з наступним їх викупом державою запроваджується припинення зобов'язань банку перед контролерами та власниками істотної участі у такому банку, а також підсанкційними особами з наступним зарахуванням коштів за цими зобов'язаннями у дохід банку (збільшується капітал банку);

- Фонд гарантування вкладів не здійснюватиме зміну розміру статутного капіталу неплатоспроможного системно важливого банку, деномінацію акцій такого банку, у тому числі не буде проводити обмін грошових зобов'язань банку на акції додаткової емісії;

- відшкодування вартості акцій акціонерам буде можливим тільки після компенсації збитків Україні РФ і виключно за рахунок таких коштів.

Таким чином, мета цього Закону полягає у забезпеченні підтримки стабільності банківської системи та безперервності надання банківських послуг в умовах воєнного стану для збереження інтересів клієнтів. Роз'яснення і доведення до населення даної інформації сприяло б зменшенню панічних настроїв.

Список використаних джерел

1. Мірошниченко Б. Великих депресій більше не буде. За що дослідники економічної кризи отримали Нобеля URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/11/692465/>.
2. Проект Закону України Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо особливостей виведення з ринку системно важливого банку в умовах воєнного стану// URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1483676>.